

שאלה: כתוב בתורה "לא תתגודדו" (דברים יד, א) ופירש הרמב"ם (בסוף הל' ע"ז) "לא תעשו אגודות אגודות". כלומר לא לעשות חילוקי מנהגים, אלא כל בני ישראל עליהם לנהוג מנהג אחד. ובכן מדוע אנשי ירושלים חוגגים פורים ביום ט"ו לחודש אדר, ושאר רוב בני העולם חוגגים יום י"ד באדר? יותר מזה, בן ירושלמי הבא לתל-אביב יקרא מגילה ביום ט"ו, ויהיה שונה מכל הקהל, ולאישמור קדושה ביום י"ד. ובן תל אביב הבא לירושלים ינהג פורים ביום י"ד כשהוא עדיין יום חול לבני ירושלים, וביום ט"ו של שאר העיר ינהג בעצמו חול?

תשובה: שונה מצות פורים מכל שאר מצוות התורה. כי בתוך מגלת אסתר כתוב (אסתר ט, לא) "לְקַיֵּם אֶת יְמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם כַּאֲשֶׁר קָיִם עֲלֵיהֶם מִרְדְּכֵי הַיְּהוּדִי וְאַסְתֵּר הַמֶּלְכָּה". "בזמניהם" לשון רבים. יש כמה זמנים, זמנו של זה לא כזמנו של זה. במה מדובר? אלא כמפורסם היהודים הרגו בשונאיהם ביום י"ג לאדר, ונחו ביום י"ד וחגגו. אבל בני שושן הבירה, שם ישבו היועצים של המן וחבריו לרע, שם היהודים הוסיפו עוד יום להלחם גם ביום י"ד ונחו רק ביום טו לאדר. לכן בני שושן הבירה שומרים בכל דור ודור לחגוג רק ביום ט"ו לאדר, הנקרא "שושן פורים".

אבל תשאל מה שייכת שמחה זו לבני ערים כרוכי-חומה, שגם הם יחגגו ביום ט"ו? עונה על כך הרמב"ם (הלכות מגילה פרק א):

"כל מדינה שהיתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון בין בארץ בין בחוצה לארץ אנ"פ שאין לה עכשיו חומה קורין בחמשה עשר באדר. ומדינה זו היא הנקראת 'כרך'. וכל מדינה שלא היתה מוקפת חומה בימות יהושע ואנ"פ שהיא מוקפת עתה, קוראין בארבעה עשר, ומדינה זו היא הנקראת 'עיר':

שושן הבירה אנ"פ שלא היתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון קוראין בחמשה עשר שבה היה הנס... ולמה תלו הדבר בימי יהושע? כדי לחלוק כבוד לארץ ישראל שהיתה חֲרָבָה באותו הזמן. כדי שיהיו קוראין כבני שושן וְיִחַשְׁבוּ כְּאִילוֹ הֵן כְּרִכִּין הַמוֹקֶפִין חוּמָה, אנ"פ שהן עתה חרבים, הואיל והיו מוקפין בימי יהושע ויהיה זכרון לארץ ישראל בנס זה". עכ"ל

טעם זה נאמר בירושלמי (מגילה פרק א). זאת אומרת למרות שהנס אירע בחוץ לארץ, חז"ל הקפידו שלא נשכח את ארצנו. יש כבוד גדול לעיר שהיא מוקפת חומה שהיא מבוצרת ושמורה מפני התקפת אויב או פולש. חז"ל רצו שנראה בעיני-געגועים את מעלותיהן של ערי ארץ ישראל, למרות שבימי חז"ל כבר היו חרבים בלי חומה, וגם לחלק מהן אין עוד יהודים הגרים במקומות ההם.

לכן כאשר בן ירושלים מבקר בתל אביב, והוא מפגין תאריך אחר לחגיגה שלו, מה על הצופים לחשוב? לזכור "אם אשכח ירושלים, תשכח ימיני. תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי. אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי!" (תהלים קלז).

מתי חלה על בן תל אביב חובת קריאה בירושלים אם הוא נמצא בירושלים ביום ט"ו לחודש? אם לכל הפחות הוא לן בירושלים בליל ט"ו. יש דעות (חזון איש) שהוא צריך להיות נמצא בירושלים כבר בכניסת הלילה וגם בעת עלות כוכב השחר של היום ההוא (כ-72 דקות לפני זריחת החמה - שו"ע או"ח תנט סעיף ב). ואז הוא "ירושלמי ליום אחד" עם כל זכויותיו ההלכתיות לפורים.

המקרא (אסתר ב, ה) מודיע:

"אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבֵּיֶרֶה וְשֵׁמוֹ מֶרְדֳּכָי... אֲשֶׁר הִגְלָה מִירוּשָׁלַיִם עִם הַגּוֹלָה אֲשֶׁר הִגְלָתָהּ עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲשֶׁר הִגְלָהּ נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל".

ארבע פעמים במקרא אחד יש שורש "גלה". מפרש הגר"א בביאורו: "להודיע חיבת ארץ ישראל עליו". שחיילי הבבלים אספו את היהודים להגלות אותם בבלה. והוא, נשמט מהם בלילה וחזר לארץ ישראל. והיו חיילים אחרים ששוב לכדו אותו ושוב הגלו אותו. ושוב ברח מהם והגיע שוב לארץ ישראל. ובסך הכל נמלט מהשופים שלוש פעמים. אני מוסיף: לכן מפני חיבתו לארץ ישראל, הוא שזכה להיות השליח הנאמן להביא לנו שמחה גדולה זו, שגנוז בה זכרון ארץ ישראל.